

FOITI'A

PREDICATORIULUI SATEANULUI ROMANU

Pentru cestiuni basericesei, scolastice, economice, igienice s. a.

Va esi la 1 si 15 st. n. a fiesce-carei lune.
Abonamentul pre unu anu
e 2 fl. 20 cr. v. a.

CURSULU I.
1875.

Numerulu 9.
15-a Juliu

A-se adresá in veri-ce cestiune la :
Redactiunea fóiei „Predicatoriulu Sateanului
Romanu“ in Szamosujvár

Reactiunea e asemenea cu Actiunea.

Lege fisica si morala a Naturei.

(urmare si fine)

Asié dara benele si reulu suntu, pana la unu óre-care punctu, in dispositiunea omului. Ajunge de a cunósce legea naturei, adeca actiuncle, acàror'a reactiune este placuta, si actiunele acàror'a reactiune este dorerósa, si ai ajunsu pre o cale noua la cunoscentia benelui si a reului, a virtutiei si a vicinlui.

Judece cene-v'a despre insemnatatea unui studiu, care cuprende secretulu venitoriului, si, déca-mi este iertatu a me esprimá asié, mersulu toturoru destinelloru . . . Acel'a, care va cunósce adeveratele rezultate ale fiecarei actiuni omenesci si aceste rezultate 'su neschimbate, — acel'a va cunósce si càile dreptatiei ceresei si, intocm'a cá Profetii vechimei, va veni se le descopere lumei.

Scientia mare si minunata, care pote spune omului : de vei face cutare lucru, tí se va intemplá cutare lucru ; dar' scientia gré totu-odata si plena de pericule care ne insiéla.

Reactiunea nu urméza totu-de-un'a directe, lovindu pre auctorulu actiunei se'u pre celi, cari 'lu incungiura. Effectele ei se paru a se ivi pre incetulu si ca a fi cámu capricióse : ele restorna unu tronu, pre care noi nu vedemu de pedepsitu decátu unu senguru tiranu, — mai apoi urméza si esceptiuni, cari ne sbârlescú perulu capului se'u ne inmarmurescu. — Tóte acestea urméza din pucinatatea preceperii nóstre, ér' câte odata si din marimea ingamfarei nóstre. Caus'a este, cà noi judecamu dupa legile omenesci, ér' nu dupa consideratiunele estinse si profunde ale cuvenentiei uiversale, care e dreptatea lui Domnedieu.

In lips'a reguleloru positive conducátore la veritate, éca unu adeveru, care ar' trebui se fia mai multu socotitu si apretinitu, cà-ei elu póte servi cá lumina povetinitoria : *Cu câtu va fi omenimea mai virtuosa, legea mai drépta si poporulu mai religiosu, cu atát'a reactiunele voru fi mai dulci, viéti'a mai usóra si bunulu-traiu mai securu.*

Adevेरulu acest'a este mare ; elu ressuma istori'a toturoru tempuriloru si a toturoru locuriloru si regulandu reactiunele mari, cari restorna imperatiile vestesce tare si puternicu cà *singurulu fundamentu solidu alu fericirei regiloru este fericirea popóreloru, precumu asemenea singurulu fundamentu puternicu alu fericirei poporeloru este libertatea in virtute.*

Resturnati unu tronú ? se sciti cà veti avé unu Danton si unu Robespierre ; — resturnati altarele ? se sciti cà veti avé in loculu lorú spéndiuratori si calái (gádi).

Barbatii chiamati la ursite mari, suntu mai totu-de-un'a servii unei patime mari. In câtu tempu acést'a triumfa, eli se paru a fi fericiti. Cu tóte acestea inse popórele se mira si tremura ; ele presentu cà eroulu merge suptu jugulu unei legi fatale, mai tare decátu noroculu lui, mai tare decátu tóte poterile omenesci, a unei legi, care-lu impinge catra capetulu seu.

Reactiune infricosiata care aruncá pre Robespierre la spendiurátore si scóse din lume pre Bonaparte, invinsu inse nu supusu, pentrucá se-lu nimicésca pre stancele Sant' Elenei !

Neci odata nu amu potutu ceti discursulu lui Bossuet, fora a me inimí in fióra totu-de-odata. Este unu ce forte puternicu in acelea linii care ne descopere secle intregi, judecat'a urméza indata dupa viciu, si pedéps'a indata dupa judecata. In acelea lenii vedi o multíme de popóre intregi ce moru si se nemicescu, si imperati ce

cadu si se pustiescu; ele forméza ins'asi cartea dreptatiei eterne, pusa inaintea ochiloru némului omenescu.

Ce infricosiata si admirabila si totusiu ce pucinu ascultata lege?

Inse in acele pagine maretie, in care Preotulu e presente la cea din urma óra a toturoru popóreloru vechi, tempulu modernu nu afla nici o deslegare. — Istori'a nóstra trece intru acelea din fapta in fapta, din catastrofa in catastrofa, in doisprediece seclii fatali, fora de a ajunge si la reactiunea minunata, care avé de a insemná capetulu unei epoce: diluviu infricosiatu, ale càrui'a valluri fioróse au innecatu tóta generatiunea maritiloru si puterniciloru Stapêni ai Evului mediu, si au datu privilegiurele loru in mànile poporului imperatu. — Ce alt'a este revolutiunea francesca? decátu cea din urma scena a dramei celei mari incepute inca la anulu 500 dupa Christosu; lupt'a a doue caste in contr'a poporului, si a poporului in contr'a a doue caste.

Deschide istori'a, si déca voiesci se intielegi presentele, intréba-o despre trecutu. — Ce uitare de Domnedieire si de omenire! — Poternicii imperatiescu, adeca strivescu poporulu; poternicii imperatiescu, adeca impartiescu intre densii pamentulu, onorile, diregatoríele, avutíele si demnitatile, nelasandu poporului, care i nutresce, decátu miserí'a, ignorantí'a si travaliulu (munc'a). In acésta intunecime speranti'a nu lumina de locu; dar' urele se gramadescu, reactiunile se pregatescu, tempulu sosesc si pre urma legea se implenesce. Atunci prepastí'a iadului se deschide, si nu se vede pre pamentu nemicu decátu cumplit'a lucrare a calàiloru (gíziloru) si a demoniloru: Omulu nu se aréta decátu pentru-cá se omóre se'u se móra elu insusiu.

Multi politici mari si-au frementatu mentea si si-au ostenitu intieleginti'a loru cercandu impregiurulu loru causele acestei catastrofe infricosiate. Au acusat pre Richelieu si pre Ludovicu alu XVI-lea, defaimandu puterea celuia si slabitiunea cestui'a. — Genii rari cugeta cá cev'a mai multa se'u cev'a mai pucina vointia ar' ff potutu schimbá sententi'a tempului. Eli au vediutu prea bene cá armatele Europei intregi au cadintu cá tote celé-lalte, dar' a ff uitatu totulu, si pentru impededarea acelui mersu de lucruri infricosiatu eli afla a ff fostu de lipsa sil'a, cá si cumu ar' poté ff dora pre pamentu vre-o sila, care se fía in stare a impiedecá reactiunea a douesprediece seclii de crime si de nefericiri!

Inse, si astadi suntu in periculu tote tronurile, si óre cene se le mantuésca? — Imperatii eli insii, prin ace'a cà voru ff drepti. Dela densii trebue se purcéda reactiunea, ér' nu dela popóre; trebue cá reactiunea se purcéda din ma-

nile imperatiloru cá o benefacere, si se nu se ascepte cá ace'a se venia din man'a popóreloru cá o resbunare. Éca sengur'a cale de mantaire, care le stà deschisa, dar' totu-odata si sengurulu mediulocu destoinicu de a impiedecá biciulu infricosiatu alu anarchiei, care nimicesce poporele impreuna cu pre imperatii loru.

Ast'feliu e legea actiunei si a reactiunei: ea se implenesce intr'o dí si in doisprediece seclu. Tote poporele credu intr'ens'a si toti omenii o provóca, — si pote cá chiar' acést'a este sengur'a lege a naturei, pre carea se radiéma cea mai multa credentia si cea mai mare sperantia. De ace'a se si audu multíme de plangeri si suspine intre popore indata ce vedu, cá unu tiranu, ori câtu de micu, vré a scapá deinaintea reactiunei resbunatóre! Nu ar' poté óre crede cenev'a ca lumea 'si pierde mentíle vediendu-o ca se indoesce? Da, e adevveratu cá unu mare culpabilu a remasu nepedepsitu, unu agentu de alu lui Robespierre, ucidiatoriulu regelui, si poporele vediendu-lu cá bea, cá mananca, cá vorbesce si se preambila suridiendu la privirea prédei s'ale, incepu a crede cá pamentulu ar' ff parasitu, cá ceriulu ar' ff fora potere! blasteme si strigate se andu atunci din tote partile, si sbieratulu popóreloru se redica cá se descopere Provedentiei divine ca unu scleratu incérca ai scapá de inaintea ochiloru, cá si cumu ace'a Provedentia divina nu ar' vedé tote.

De L. A. M.

Mare esti Dómne!

De cautu susu, — ori diosu la vale,
Ori si unde de privescu:
Susu pre dealu seu diosu pre cale
Stau pre locu si me uimescu;
Cáci mí tonuri triumfale
Audu eu sunandu mereu:
Mari-su lucrurele T'ale
Dómne Creatoriulu meu!

Filomel'a cea voiósa
Trage langa puisiori
O cointia-armoniósca
Demanétia pana-'n diori!
Cantulu ei de fericire
Plenu de unu amoru dieescu
Intonéza pré-marire
Tie, Parente cerescu!

Din campí'a inverdita
Se inaltia pan' la nuori
Ciocarli'a, cea iubita
De plugari si de pastori;
Dar' prin cântu-i cordiale
Versuesce totu mereu:
Mari-su lucrurele T'ale
Pre pamentu si-'n Empireu!

La ogoru manêndu tieranulu
Asudata vit'a s'a
— Nu voiesce, elu sermanulu,
Decâtu pane-a 'si castigá;
Dara canta-n totu momentulu:
Santu! santu! santu e Sabaotu:
Pleni e ceriulu si pamentulu
De-alui gloria, — plenu totu!

Cu-unu cuventu tôte 'n natura
Ti aducu imnuri ceresti;
Gandaceii-n cripatura
Striga: *Dómnne mare esti!*
Efimerulu, ce traesce
Mai cà numai unu momentu
Inca-ntóna: *Mare este*
Domnu-n ceriu si pre pamentu!

Naseudu, Febr. 1871.

Silviu B. Sohorc'a.

Apotec'a sateanului.

Unele si altele *)

Frigurele (si celea mai fioróse) de a trei'a si a patr'a dí se curéza usioru cu medicin'a de casa gatita din acetu (otietu) si hrénu (hirénu). Acésta medicina o gatesci asié: Lié o glaja de $\frac{1}{2}$ se'u $\frac{1}{4}$ cupa, care se o poti bene astupá la gura, si apoi curatiendu bene hrénu si taiendu-lu stasfi, umple cu elu glaj'a pana la grumadi, — tórna apoi in glaja acetu (otietu) tare de vinu pana susu si apoi astupandu bene glaj'a o pune in unu locu caldutiú si o lasa asié câtev'a díle; in casu de lipsa te poti folosí de ea indata a dou'a dí. Medicin'a acé-t'a apoi o vei intrebuintiá asié: In diu'a, in carea nu e rendulu de a vení frigurele vei luá demanétia, la amédiadi si sér'a câte cu o óra inainte de mancare totu-de-un'a câte o lingura de medicina (cu lingur'a de supa), celi tare compacti voru poté luá si câte 5 lingure pre dí si anume demanétia inainte de mancare cu o óra, dupa mancare apoi la 2—3 óre, la amédiadi inainte de mancare cu o ora, dupa mancare apoi la 2—3 óre si sér'a inainte de mancare cu o óra; pruncii si celi tare slabi voru luá numai inainte de amédiadi câte o lingura, se'u inainte de am-adiadi cu 3 óre si dupa amédiadi cu 3 óre câte o lingura. Acést'a trebue apoi urmatu in tóta diu'a, cà-ci si déca nu trecu frigurele indata, totusi ele-si pierdu din poterea lor si in urma la ala 4 se'u 5-lea atacu cu o slaba scuturatura lasa pre omu de totu. In dílele in cari 'su la rendu frigurele inca e bene a intrebuintiá acésta medicina, dar' numai inainte de a vení ele asupr'a omului, anume decumv'a veru inainte de am-adiadi atunci se se lié desu de demanétia o lingura si apoi fora a mancá cev'a preste vre-o 2-3 óre se se lié éراسi o lin-

gura, decumv'a inse venu dupa amediadi atunci se pote mai luá inca o lingura catra amediadi chiar', nemancându inse la amediadi decâtu cev'a zama de carne.

Nath'a (tróc'n'a) o vei curá asié: In o olcé marisióra pune romonitia, si apoi punendu ulcéu'a la focu lasa-o se fiérba, si dupa-ce a fiertu câtu-va tempu o lié asié fierbêndu si tieneti gur'a cascata asupr'a ulcelei asié cá aburii din ulcea se mérga in gura, — in totu restempulu acést'a partea ce'alalta a capului ti-o invalue bene cu unu vestimentu (scergariu, marama s. a. c.) asié, cá aburii se nu ésa inafora. Candu a incetatu aburirea din ulcé scerge-te bene pre facia si pre capu cu unu vestimentu uscatu si bé tea de romonitia (gatita prin fierberea romonitiei in apa curata) si apoi te culca, acoperindu-te bene cá se nu te recesci. Déca dintr'odata nu a trecutu nath'a trebue repetita inca odata acést'a curare si de securu va urmá rezultatulu doritu. Pentru a prevení nath'a e bene se se invetie omulu a trage apa rece in nasu totu-de-un'a candu se spala.

Inflamatiunea (aprindearea) ochiloru o vei curá asié: Lié o $\frac{1}{2}$ jimla se'u pane móle (mediu) si tórna asupr'a-i apa rece si apoi asié o pune pre ochi si o léga pre de-asupr'a cu o cârpa de inu, dupa ce s'a incalditu ace'a $\frac{1}{2}$ jimla se'u pane de fierbentiél'a ochiloru lié-o diosu si pune alt'a in loculu ei si asié repetiesce acést'a pana-ce va trece dorerea. Acést'a folosesce si in contr'a urceolului la ochi déca se intrebuintiéza indata la inceputu. — In loculu panei udate in apa rece se pote intrebuintiá cu acel'asiu se'u la multi si cu mai mare folosu mediu de casiu nesaratu la a dou'a se'u a trei'a dí dupa-ce s'a fostu alesu asié cá se nu fia inca prea tare, care numai asié in patura taiatu se aplica la ochiulu care dóre, legându-se cu o marama si adese-ori preschimbandu-se.

Sgârciurele de fóle voru incetá, déca raziundu hrénu câtu de multu, acel'a-lu vei aplicá la fóle si-lu vei legá cu unu vestimentu subtíre, preschimbandu hrénulu cu altulu déca nu trece cu rundu; la totu casulu inse pana-ce vei semí mai tare sgârciurele vei jacé culcatu. — Celi-ce 'su atacati in continuu de sgârciuri de fóle voru face bene, déca 'si voru légá indireptulu foletului o patura subtíre de cincu — scergandu-o mai desu in partea decatra fole.

Tus'a inadusitória o vei curá asié: Lié trei loti de aiu sfarimatu maruntu si-lu pune in o tigia, tórna apoi acetu (otietu) de vinu pre elu si lásalu se fiérba cámu o diumatate de óra pana-ce va scadé a trei'a parte de acetu, strecura apoi bene zam'a si pune in ea siese loti de zacharu (miere de trestia) si asié pune zam'a éراسiu la focu pana-ce incepe a fierbe — curatiendu

*) Cá Inviatiuni la mai multi Abonanti ai nostrii.

in restempulu acest'a spum'a de pre zama, lasa apoi zam'a se se recésca si asié o pune in o glaja cu gura larga si acopere glaj'a cu o chartie, gauresce apoi chartia preste totu cu unu acu si apoi lasa asié zam'a pana a trei'a dí, candu apoi incepe a fierbe cá mustulu si atunci o poti intrebuintia, bendu in fiesce care dí inainte de amediadi câte o lingura (cu lingur'a de supa) din acést'a medicina pana ce-ti va folosi. Celi mai compacti potu bé câte o lingura si dupa amediadi.

Fapte de urmatu.

Metropolitulu-Primatu alu Romaniei Nifonu (acumu trecutu la nemorire), a testatu tóta averea s'a spre scopuri nationali-culturale. Anume a dispusu, cá in Casele s'ale din Bucuresci strad'a Coltii nru 65 sè se redice unu Seminaru numitu *Seminariulu Niphonu Metropolitulu* — pentru inaintarea instructiunei religiose, carea se gasesce mai inapoata decátu cea laica — cumu dice fericitulu Testatore, — ér' pentru intretinerea acelu Seminaru lasà unu fondu de 948.000 lei noi si mos'a s'a Lete'a noua cu tóte trupurile si numirile ei, cu padurea si imbunatatirile ei câte se afla pre dens'a si câte se voru mai face, precumu si hanulu propriu din suburbi'a Domnei, calea Mogosióiei; càrui Seminaru i-i testà si bibliotec'a s'a compusa din 590 volumeni si mobilariulu caseloru s'ale de locuintia si a cabinetulu lui seu de lucru.

Mai departe a testatu Besericea Catedrale a Sf. Metropolie din Bucuresci Engolpionulu seu lucratu in auru in mediulocu cu sant'a Treime pe o placa de smaltu si impregiuru cu 13 petre mari, 178 mediulocii si 141 mărunte tóte de brilliantu, cu lantiu de auru, si crucea totu de auru cu restignirea de smaltu, impregiuru cu 5 petre mari, 24 mediulocii si 144 marunte tote de diamantu cu lantiu de auru, precumu si arhierican'a s'a minunata si splendida.

Pentru unu fondu de instructiune si ajutorintie numitu *Fondu de instructiune si ajutore Niphonu* a lasatu apoi mos'a s'a Kiajn'a din districtulu Ilfov si mos'a s'a Bâscovenii de diosu, Comun'a Galatieni distr. Vlasce'a, precumu si tóta alta avere mobila si imobila ce la mortea s'a se-a aflatu netestata. Acestu fondu in diumetate e a se folosi pentru invetiamentulu laicu, ér' in diumetate pentru acte de benefacere si ajutore beseceloru serace si servitoriloru lor. — Unde Fapt'a vorbesce cuventulu e de prisosu. — Eterna amentirea T'a Prea-bune Parente a Poporului Teu!!!

Cuvente de invetiatu.

Cene ar' poté se numere si se depinga marele calamitati, la càri este espusa o Natiune? Morburi pestifere, ani de fómete, stagnatiune in comerci. Dar' din tóte calamitatiile cea mai funesta este discordia si ur'a dintre partite.

B. Stilesco.

Numai luminarea mentiei si nobilarea animei prin educatiune si instructiune generala, prin respandirea ideelor si a principiiloru sanetóse, voru poté se ne redice la loculu ce ni-e destinatu a-lu ocupá in concertulu popóreloru civilisatè ale Europei. — *Pop'a Nicolae F. N.*

Increderea lingusitoriloru causéza decádenti'a stapanieloru. — *Pop'a Nicolae F. N.*

Capulu ce se pléca palosiulu nu-lu taie;
Dar' cu umilintia lantiu-lu incevoie!

Redactoriu : Nicolae Fekete Negrutiu.

Ce e ore traiulu, déca e robitu?
Serbatore 'n care nimeni n'a zimbitu!
Viéti'a si rob'a nu potu stá 'mpreuna
Nu e totu de-odata pace si furtuna.
Jugu-duce mórte : tempulu seu barbaru
E 'nceputulu mortii, lungu, cumplitu, amaru.

Dim. Bolinineanu.

Convocare.

Subcomitetulu Despartimentului XIII. a Asociatiunei Transilvane pentru cultur'a si literatur'a poporului romanu in siedinti'a s'a ordinaria tienuta in 12 Juniu, a hotaritu, cá adunarea generala a Despartimentului se se tiena in 25 Juliu 1875 c. n. in Gherl'a dupa amédi la 3 óre, la care adunare toti membrii ordinari si ajutatori a numitei Asociatiuni se invita a luá parte.

Gherl'a, 12 Juniu 1875.

Stefanu Biltiu m. p.

A. Onaciu m. p.

act.

Literatura.

Tragemu atentiunea Cetitoriloru nostrii asupr'a urmatórei
Invitare de prenumeratiune

„Cuventari besericesci si funebrali“

Credenti'a este din audiu, ér' audiulu prin cuventulu lui Domnedieu... si cumu voru audí fora de predicatoriu. Rom. X. v. 17—14.

Precumu pastoriulu din campu pastoresce si hrãnesce turm'a cu érb'a care nu elu a produsu : asia si pastoriulu sufletescu (preotulu) trebuie se nutrésca turm'a cuventatória cu cuventulu vietiei pornitu nu dela elu, ci dela Domnedieu. Preotului este datu : a nutri prin evangeli'a lui Christosu cetatieni pentru patri'a cerésca ; lui este incredentiatu cá se sporésca pre pamentu factorii fapteloru bune si frumóse; prin invetiaturele lui trebuie se se sternésca : pace si fericire intre familie, in florire in statu, credentia in Domnedieu, indemn u spre cultura, zelu si activitate pentru prosperarea benelui comunu etc. Acestea se potu ajunge numai prin poterea cuventului; cá-ci „credenti'a este din audiu, ér' audiulu prin cuventulu lui Domnedieu.“ Rom. X. 17. Patrunsu de insemnatarea detorintieloru cari suntu impuse preotului, am compusu unu manualu de „cuventari besericesci si funebrali“ acãruia lipsa se semte de multe-ori. Scopulu ce l'am avutu in vedere la compunerea prediceloru a fostu a benevesti Evangeli'a lui Christosu, si a le infrumsetia prin limb'a poporului. In armonia, stilulu si cuprensulu loru iubirii mei frati in Christosu voru aflá materialulu, pre care formandu lu de dupa trebuentiele ascultatoriloru, — lu voru folosi cu succesu. Cartea va cuprende 20 de cuventari si va esi de sub tipariu la finea lui Noemvre a. c., altcumu terminulu indicatu va aterná dela succursulu si numerulu prenumerantiloru. — P. T. Domni Protopresbiteri suntu rogati cu destinsu respectu : se benevoiésca acésta invitare de prenumeratiune a cerculá in tractulu submanuatu si a recometiá imbracisarea caldurósa a acesteii intreprinderi besericesci. — Pretiulu cartei va fi 1 fl. v. a. La 12 esemplare se dá 1 gratis. Bani de prenumeratiune se se adresedi la subscrisulu in Kétegyháza (cottulu Békés).

Kétegyháza, in maiu 1875.

Iosifu I. Ardeleanu.

preotu.

Cu literele tipografiei diecesane.